

КРИМІНОЛОГІЧНА ТИПОЛОГІЯ ЗЛОЧИНЦІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ НАСИЛЬНИЦЬКІ ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

Ніц Сергій Степанович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Філюк Роман Олександрович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Прояви насильства під час війни є наслідком впливу певних умов, таких як раптовість, перебування в кримінальному або небезпечному середовищі, груповий тиск, стан алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

На жаль, найбільш схильними до вчинення насильницьких воєнних злочинів являються особи з неблагополучного середовища, а одного разу переступивши межу, певний стримувальний фактор, такої особи може повторювати це знову і знову. І найчастіше кожен наступний вчинок характеризується більш серйозними наслідками.

В основу побудови моделі типології особистості злочинця, який вчиняє насильницькі воєнні злочини покладено характер її антисоціальної спрямованості, що відображає особливості мотиваційної сфери.

Головними типологічними ознаками антисоціальної спрямованості досліджуваної особистості є:

- 1). різко негативне і зневажливе ставлення до особистості особи та її цінностей;
- 2). корисливі та меркантильні погляди;
- 3). презирливе ставлення до основних загальнолюдських цінностей і соціальних установок;
- 4). поверхнєве ставлення до своїх обов'язків [1, с. 74].

Злочинців, які вчиняють насильницькі воєнні злочини прийнято виділяти в окрему категорію, у зв'язку із чим можна виокремити такі кримінологічні типології їхньої особистості:

- 1) за ступенем суспільної небезпеки:
  - особливо небезпечні (активні антисоціальні) – неодноразово судимі рецидивісти, які займають активну позицію протидії та протистояння суспільству, його нормам і цінностям, за допомогою

злочинної поведінки (учасники організованих злочинних груп, що займаються розбоями, викраденнями людей, грабежами, вимаганнями, бандити, терористи, екстремісти);

– *небезпечні (пасивні асоціальні)* – особи, які ведуть паразитичний асоціальний спосіб життя протягом тривалого часу, і вчиняють злочини під впливом конфліктних умов, що раптово склалися (хуліганства, заподіяння шкоди здоров'ю, розбої, грабежі);

– *ситуативні* – особи, які вчиняють злочини внаслідок нездатності адекватно оцінити ситуацію або протистояти певним чинникам (наприклад, індивід, який регулярно вживає алкоголь, постійно провокує і вплутується в конфлікти і бійки);

– *випадкові* – особи, чия поведінка, як правило, не викликає суспільної небезпеки, але може проявитися одноразово і незначно в разі раптової стресової ситуації, такі індивіди часто скоюють злочини у стані афекту, перевищуючи межі необхідної оборони;

2) залежно від мотивів вчинення насильницького злочину:

– *престижний* – злочинець прагне зайняти лідируючі позиції, завоювати авторитет, бути весь час на виду тощо. Наприклад, для "підтвердження" прийняття ідей екстремістського угруповання новий учасник вчиняє насильницькі дії щодо представника іншої національності або релігії. Цей критерій характерний для осіб молодого віку;

– *корисливий* – злочинець вчиняє будь-яке насильницьке кримінальне правопорушення з метою особистого збагачення (наприклад, кілер або грабжик, "чорні" ріелтори);

– *хуліганський* – злочинці вчиняють умисний насильницький злочин із метою порушення громадського порядку, вираження зневажливого ставлення до загальноприйнятих правил поведінки (участь у масових заворушеннях);

– *мстивий (ревнивий)* – злочинці, які вирішили самотужки розібратися із ситуацією і "відновити" справедливість за допомогою насильницьких дій;

– *ігровий* – цей тип злочинця шукає гострих відчуттів, його діяльність пов'язана з постійним ризиком, від якого він отримує задоволення (участь у масових заворушеннях, хуліганствах, злочинах екстремістської та терористичної спрямованості);

– *сексуальний* – кримінальні правопорушення вчиняються під впливом сексуальних спонукань (зґвалтування, педофілія).

Такі злочинці зазвичай дуже суб'єктивно і вузько сприймають навколишній світ. Нерідко ситуації, в які вони потрапляють, сприймаються ними часто як потенційно небезпечні та загрозові, хоча насправді цього може і не бути. При цьому ця категорія злочинців вирізняється вразливістю і чутливістю в міжособистісних стосунках,

і нерідко така вразливість сприймається ними як жалість до себе, а не співпереживання іншим. Зазвичай, причини криються в дитячому 5–7-річному віці, коли виникали психотравмувальні ситуації.

Література:

1. Кримінологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Х. : Право, 2014. С. 204.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-30>

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

Оліневич Олександр Анатолійович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Тимошевич Микола Миколайович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

В умовах воєнного стану велике значення для розвитку української держави відіграє виховання громадян у дусі патріотизму. Враховуючи суспільно-політичну ситуацію в країні досить актуальним є формування національно-патріотичної самосвідомості молодих військовослужбовців. Багато дослідників акцентують увагу на прагненні України розвиватися та вдосконалюватися відповідно до європейських стандартів, які полягають не лише у правовому аспекті, а й у психологічно-виховному.

В умовах російсько-української війни, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання, що діє на основі національних та європейських цінностей: повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України), участь у громадсько-політичному житті країни, повага до прав людини, верховенство права, толерантне